

כנס היסוד ע"ש עטרה קאופמן בנושא: משפט, מדע וטכנולוגיה

[בית ספר רדזינר למשפטים](#) במרכז הבינתחומי הרצליה קיים את כנס היסוד ע"ש עטרה קאופמן למשפט, מדע וטכנולוגיה, הפגיש בין אנשי מדע, רפואה ומשפט במטרה לייצר דיאלוג, נדיר מסוגו, בין עולמות תוכן שונים, אשר ביניהם נקודות ממשק רבות ממה שמקובל לחשוב.

היום הראשון של הכנס הוקדש למדעי המוח ולהשפעות של חזית המחקר בתחום על עולם המשפט – על חשיבה משפטית בכלל ועל סוגיות קונקרטיות בפרט.

כך למשל, הגילויים המתהווים ביחס להשפעות הקיימות על אירועים מכוננים בחיינו (טראומה נפשית, חולי או פציעה) על אופן פעולתנו, מעוררים שאלות ביחס לחופש הרצון, האוטונומיה והבחירה בכל הנוגע למעשנו ומכאן, אולי, גם על מידת האחריות המשפטית שיש להטיל עלינו. ממשקים אחרים חשובים נוגעים לתחום דיני הראיות ולהצגת עדויות בבתי משפט המסתמכות על זיכרון. כך גם יש נגיעה אפשרית לתחום קבלת ההחלטות והשיפוט, מבחינת שאלת מידת "האובייקטיביות" שניתן לצפות משופט עקב הטיות קוגניטיביות כאלה ואחרות.

ביום הראשון של הכנס הוצגו שתי הרצאות מבוא בנוגע למיטב החידושים בתחום מחקר המוח על ידי ד"ר נאוה לויט בין נון, ראש [מרכז סגול למוח ולתודעה](#) במרכז הבינתחומי, והממשקים הנוכחיים והעתידיים של גילויים אלה על עולם המשפט על ידי פרופ' הנרי גרילי, ראש המכון למדעי החיים והאתיקה מאוניברסיטת סטנפורד. לאחר הרצאות המבוא, הוצגו מחקרים קונקרטיים על ידי חוקרי פסיכולוגיה, תקשורת ומשפט מהמרכז הבינתחומי וממוסדות אחרים בארץ ובעולם. בקטע מהרצאתו של פרופ' גרילי ניתן לצפות [כאן](#).

בתמונה מימין לשמאל: ד"ר קארן פריזר (CENJ, פריז), פרופ' הנרי גרילי, פרופ' אמנון להבי, ד"ר רות זפרן, פרופ' עדה יונת וד"ר דב גרינבאום.

היום השני של הכנס הוקדש לחיבורים אפשריים בין המחקר הגנטי והאבחון הגנטי למשפט, בפרט בהקשרי הולדה וטיפול בילדים.

המושב הראשון ביום זה הוקדש להולדה בסיוע טכנולוגי - נדונו שאלות מפתח הקשורות לפונדקאות בכלל ולפונדקאות בינלאומית בפרט ולהשלכותיה על ילדים ונשים, הוצג מחקר המשווה בין חלופת הפונדקאות לחלופות של השתלת רחם ולרחם מלאכותי, נבחנו השלכות הרגולציה של הולדה לאחר המוות על הבנתנו את מושג ההורות (ובפרט האבהות), והוצגה עמדת ההלכה למגוון התפתחויות בתחום הפרייון. במקביל נדונה האפשרות (או היעדרה) להימנע מלידה על ידי הפסקת הריון ואת המסר הגלום בה כלפי נשים וילדים. את המושב פתחה פרופ' מישל גודווין מאוניברסיטת קליפורניה, משפטנית בעלת שם בינלאומי החוקרת נושאים הקשורים לבריאות, מגדר ואתיקה.

בתמונה: פרופ' מישל גודווין, מאוניברסיטת קליפורניה.

המושב השני הוקדש לעריכה גנטית - לאפשרות להתערב באופן מלאכותי בפרופיל הגנטי ולהציע לו תיקונים ושינויים.

המושב השלישי עמד על ההשפעות הקיימות לאפשרות לבצע עריכה גנטית, כאמור, על האחריות ההורית לבצע עריכה במטרה "לשפר" או "לשנות" את הילד העתיד להיוולד. גם שינויים גנטיים מאוחרים הנגרמים מהשפעות חיצוניות (במהלך התהוות העובר ברחם או לאחר הלידה ובמהלך החיים), לדוגמה כתוצאה מחשיפה להורמונים או לחומרים מסוכנים, תחום האפיגנטיקה, מעורר שאלות משפטיות ומוסריות בדבר אחריות אימהות כלפי ילדיהם – חובתן לנהוג לפי סטנדרט מינימלי במהלך ההיריון ועוד.

המושב הרביעי אירח את פרופ' עדה יונת שסיפרה על מחקרה בנושא הריבזום, אשר זיכה אותה בפרס נובל לכימיה לשנת 2009, וכן על מחקרה הנוכחי בהקשרן של תרופות אנטיביוטיות חדישות. פרופ' יונת הציפה דילמות הנוגעות לממשק בין מדע לבין אתיקה מנקודת מבט רחבה יותר הנוגעת למחקר המדעי בכללותו.

המושב החמישי, אשר חתם את היום השני, עסק באבחון גנטי טרום השרשתי בישראל, בארה"ב ובאירופה, הן מבחינה רפואית והן מבחינה משפטית ומוסרית, ואת ההשלכות הקיימות לאבחון עוד בטרם הריון ולבדיקות גנטיות במהלך ההריון מן האספקט של לימודי המוגבלות ובראייתם הביקורתית.

פרופ' הנרי גרילי, בהרצאתו "The End of Sex and the Future of Human Reproduction", העריך כי בעוד שלושים שנה מרבית הילדים במדינות המערב המשגשגות, או לפחות מרבית הילדים בארה"ב, לא יהיו תוצר של יחסי מין אלא ייווצרו במעבדה. ילדים אלה יהיו תוצר של סלקציה מסיבית, כך שבמוצע בכל הפריה יופרו כמאה ביציות ומתוכן תיבחר הביצית המופרת הרצויה ביותר להורים. עוברים אלה ייווצרו מתאי גוף רגילים שיומרו במעבדה לתאי מין וכך לא תצטרך האישה לעבור את התהליך המייסר של שאיבת ביציות. תהליך זה של יצירת תאי מין מתאי גוף רגילים, ירחיב באופן יוצא דופן את אפשרויות ההולדה. כך למשל, ניתן יהיה ליצור עובר מתאיה של אישה בת שמונים, מתאים של ילדה בת שמונה או מתאיה של אישה שנפטרה לפני שמונה שנים, ואשר חלק מתאי גופה נשמר בתנאים טובים. האפשרות להפוך תאים "רגילים", כגון תאי עור, לתאי מין (זרע או ביצית), תאפשר עקרונית הולדה גנטית משותפת של זוג נשים או זוג גברים ותייתר את הצורך לקבל תרומת זרע או ביצית לבני זוג מאותו המין.

בתמונה: פרופ' הנרי גרילי, ראש המכון למשפט וביואתיקה ופרופ' בבית הספר למשפטים של אוניברסיטת סטנפורד.